

Lublin, 13.03.2018 r.

Sprawozdanie Prezydenta Miasta Lublin wynikające z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (j.t. Dz. U. 2017 r., poz. 2187 z późn. zm.) z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lublin na lata 2015–2019

1. Zgodnie z art. 87 ust. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Miasto Lublin przygotowało Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2015-2019 – link: <https://bip2.lublin.eu/bip/um/index.php?t=200&id=254176>, który jest pierwszym tego typu dokumentem przygotowanym dla miasta Lublina, Prezydent Miasta Lublin przesyła informację dotyczącą jego realizacji. Czas jego obowiązywania przewidziany jest na 4 lata, zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Na podstawie art. 87 ust. 5, z realizacji programu, prezydent miasta sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie miasta.

2. Program uzyskał pozytywną opinię Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie i przyjęty został Uchwałą Rady Miasta Lublin Nr 320/XI/2015 w dniu 19 listopada 2015 roku. W ramach opracowania programu dokonana została analiza dokumentów i opracowań o charakterze strategicznym, planistycznym, uchwalonych i sporządzonych na poziomie krajowym, wojewódzkim oraz gminnym, a także rozpoznanie i charakterystyka zasobu dziedzictwa kulturowego Lublina. Następnie w oparciu o analizę SWOT i wypływające z niej wnioski ocenie poddano stan zachowania dziedzictwa kulturowego w mieście, istniejące uwarunkowania jego ochrony oraz realizowaną przez miasto politykę w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

3. Rozpoznanie zasobu tego dziedzictwa, jego waloryzacja oraz wnioski z analizy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego miasta, stanowiły punkt wyjścia dla formułowania priorytetów, kierunków działań i konkretnych zadań w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami miasta. Założenia programowe obejmują prowadzenie polityki w dziedzinie ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego-materialnego i niematerialnego. Przyjęto dwa strategiczne cele tej polityki:

- a. zachowanie wartości bogatych zasobów dziedzictwa kulturowego miasta poprzez jego ochronę (co wyraża się przede wszystkim w nakładach na ich utrzymanie i remonty)
- b. wykorzystanie jego potencjału dla rozwoju społeczno - gospodarczego poprzez efektywne zarządzanie.

W dokumencie wyznaczono kierunki działań oraz zadania, które powinny być podejmowane i realizowane przez różne podmioty, przy czym na samorządzie miasta - poza wykonaniem zadań, za które jest bezpośrednio odpowiedzialny – spoczywa też rola koordynatora zaplanowanych działań, jak również prowadzenie monitoringu realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami (GPONZ). Samorząd miasta pełni też funkcję

inspirującą i wspierającą inne jednostki Gminy, w zarządzie których pozostają obiekty zabytkowe. Gminny Program stanowi też element informacyjno - promocyjny oraz edukacyjny w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego miasta.

4. Przy **strategicznym celu dot. zachowania dziedzictwa kulturowego miasta i jego autentyzmu** dodać należy, że wydziały zajmujące się obiektami i przestrzeniami historycznymi (Biuro MKZ, Wydział Planowania) wprowadzają stosowne zapisy do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp). Opracowanie mpzp dla Starego Miasta i Śródmieścia traktuje się jako zadanie szczególne i priorytetowe, gdyż ta forma ochrony zabytków jest najskuteczniejszym i najwłaściwszym instrumentem ochrony i kształtowania układu urbanistycznego wraz z jego elementami. Jego opracowanie jest czasochłonne, wymaga podjęcia szczególnych działań i analiz, które są w trakcie przygotowań. Dlatego też wykonana została szczegółowa waloryzacja obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków z terenu całego miasta.

Gminna Ewidencja Zabytków jest poddawana bieżącej analizie i bieżąco rozszerzana. W GEZ ujęto łącznie wg stanu na dzień 28.02.2018 r. 1967 obiektów zabytkowych. Od czasu przyjęcia GPOnZ liczba obiektów zabytkowych ujętych w GEZ wzrosła o 14 obiektów.

Wyjątkowe walory krajobrazowe historycznego Lublina wymagają szczególnej dbałości o zachowanie wartości ekspozycji i panoram historycznego układu Starego Miasta i Śródmieścia. Odpowiednim narzędziem do docelowego wprowadzenia tej ochrony jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego – najważniejszy dokument planistyczny miasta, który choć nie stanowi aktu prawa miejscowego, jednak jego ustalenia są wiążące przy sporządzaniu mpzp. Zostanie on ponownie wyłożony do uzgodnień w dniach od 21 marca do 23 kwietnia 2018 r. Jako materiał merytoryczny wykorzystane zostały dokonane już analizy, w tym waloryzacja widoków oraz sformułowane zasady ochrony wartości widokowych części staromiejskiej, ograniczenia w kształtowaniu nowej zabudowy oraz kierunki poprawy ekspozycji przeprowadzone w wykonanym Studium wartości widokowych.

Biuro MKZ tworzy zintegrowaną bazę wiedzy o dziedzictwie kulturowym miasta, która zawiera informacje o wszystkich wytworzonych dokumentacjach konserwatorskich, pracach magisterskich i doktorskich, opracowaniach naukowo badawczych, studialnych etc. Realizacja tego zadania przyczynia się także do zintegrowania i skoordynowania różnych środowisk związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego oraz wymiany wiedzy i doświadczeń. Baza jest też dobrym narzędziem do podejmowania działań związanych z upowszechnianiem wiedzy o zasobach dziedzictwa kulturowego miasta, jego wartościach i znaczeniu.

W budżecie BMKZ rezerwowane są fundusze na wykonywanie wybranych prac badawczych oraz inwentaryzację i dokumentację zagrożonych obiektów zabytkowych – w 2017 roku wykonano inwentaryzację i ekspertyzę stanu technicznego zabytkowej słodowni przy ul. Misjonarskiej 22, zaś w styczniu 2018 r. zlecono do opracowania ekspertyzę konstrukcyjną i konserwatorską kapliczki z figurą NMP przy ul. Kalinowszczyzna 62.

Kontynuowany jest proces rewitalizacji obszaru Starego Miasta i Śródmieścia oraz terenu objętego tzw. rewitalizacją modelową (Urząd Miasta Lublin jest laureatem konkursu Ministerstwa Rozwoju na „Modelową Rewitalizację Miast”. Rządowe dofinansowanie na realizację lubelskiego projektu wynosi 1,2 mln zł., czyli 90% jego wartości). Równolegle prowadzone są prace remontowo - konserwatorskie obiektów zabytkowych i rewaloryzacja cennych historycznych obszarów, w tym w szczególności Placu Litewskiego z przyległymi

placami (Czechowicza, Krąpca i przed PDT). Obecnie rozpoczęły się prace rewaloryzacyjne wąskiego odcinka Krakowskiego Przedmieścia, tzw. Deptaka.

5. Odnosząc się do **drugiego strategicznego celu, tj. wykorzystywania dziedzictwa kulturowego miasta dla zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego poprzez efektywne zarządzanie**, w pierwszym rzędzie wymienić należy aktualizację studium uwarunkowań, które w marcu i kwietniu tego roku będzie powtórnie wyłożone do uzgodnień.

Usprawniana jest dotychczasowa współpraca urzędów i instytucji działających w obszarze dziedzictwa kulturowego, w szczególności z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków kierowanym przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w zakresie wykonywania niektórych czynności przekazywanych przez konserwatora wojewódzkiego samorządowi Lublina – w roku bieżącym w trakcie podpisywania jest kolejny aneks do porozumienia nr 140/2018 z 30.03.2012 roku, zawartego pomiędzy Wojewodą Lubelskim a Gminą Lublin.

Utworzona jest wspólna dla różnych wydziałów Urzędu Miasta bazy danych, zawierająca informacje o wszystkich działaniach przy obiektach i w obszarach zabytkowych – INTEREWID.

Wspierany jest wzrost oferty wydarzeń kulturalnych opartych na dziedzictwie kulturowym (materialnym i niematerialnym), w tym na wielokulturowych tradycjach miasta. Szczególnie bogata była oferta obchodów 700-lecia lokacji miasta - Lublin 2017 i wykorzystanie tego wydarzenia dla celów:

- naukowo-badawczych (poszerzenie stanu wiedzy o dziedzictwie kulturowym miasta – badania, publikacje, konferencje)
- społecznych i edukacyjnych (wydarzenia kulturalne prezentujące wielokulturowe dziedzictwo miasta, budowanie poczucia tożsamości mieszkańców, rozwój poprzez kulturę, wzmocnienie roli i znaczenia partycypacji społecznej oraz poczucia odpowiedzialności za dziedzictwo).

Organizowane i wspierane są wydarzenia naukowe i kulturalne (konferencje, kongresy, wystawy) o randze krajowej i międzynarodowej.

Inicjowane, realizowane i wspierane są programy edukacyjne i promocyjne:

- w kampaniach promocyjnych miasta podkreślane jest bogactwo i autentyczność dziedzictwa kulturowego oraz walorów krajobrazowych, które stanowią o jego atrakcyjności. Atuty te są wykorzystywane w budowaniu oferty kulturalnej.
- w działaniach edukacyjnych i promocyjnych prowadzonych zarówno tradycyjnymi metodami (np. lekcje edukacyjne w szkołach w formie warsztatowej, konkursy itp.), jak i z użyciem nowatorskich narzędzi i metod (np. Questing, gry miejskie oparte na scenariuszu wykorzystującym lokalną historię, legendy, tradycje).
- szerokie udostępnianie w Internecie wiedzy o dziedzictwie, m.in. na podstronach www.lublin.eu
- Biuro MKZ prowadzi szeroko zakrojone działania edukacyjne zarówno w mediach, jak i w szkołach podstawowych oraz średnich. Ponadto przygotowuje broszury i ulotki, dotyczące historii i architektury obiektów zabytkowych zarówno sakralnych jak i świeckich (dla 7 obiektów zabytkowych) oraz jedną pozycję książkową.
- w Biurze MKZ realizowane są dwa projekty europejskie służące promocji dziedzictwa kulturowego miasta: APPROACH – budowanie modelu 3D miasta w określonych granicach, w wybranych fazach rozwoju przestrzennego oraz „2nd Chance” URBACT III, upowszechniający zabytkowe przemysłowe dziedzictwo miasta.

Dziedzictwo kulturowe elementem współczesnej gospodarki i czynnikiem zrównoważonego rozwoju miasta, które przejawia się w:

- dalszym rozwoju konkurencyjnych produktów turystycznych i kulturalnych, m.in. opartych na istniejącym zasobie dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego), m.in. Noc Kultury, Jarmark Jagielloński, Europejski Festiwal Smaku, Wielokulturowy Lublin, Lubelski Kiermasz Turystyczny, Sezon Lublin, Lubelskie Święto Chleba, Święto Dwóch Unii (inauguracja w 2016 r.);
- utrzymywaniu istniejących i rozwój szlaków kulturowych (miejskich, regionalnych i ponadregionalnych), m.in. Szlak pięciu miejskich szlaków kulturowych (Jagielloński Szlak Unii Lubelskiej, Szlak Pamięci Żydów Lubelskich, Szlak Wielokulturowy, Szlak Zabytków Architektury, szlak Znanych Lublinian), Szlak „Lublin Szeptany”, Lubelska Trasa Podziemna, Szlakiem Unii Lubelskiej;
- oznaczaniu w przestrzeni miasta wybranych obiektów zabytkowych Znakiem Konwencji Haskiej (w trakcie montowania 200 tabliczek) i tablic informacyjnych o przyznaniu miastu Znak Dziedzictwa Europejskiego (5 tablic w przestrzeni miasta);
- wspieraniu działań podmiotów promujących rozwój ruchu turystycznego na szlakach międzynarodowych, w których Lublin jest jednym z punktów na ich trasach: Lubelska Droga Świętego Jakuba, Via Regia – Europejska Droga Kultury, Szlak Jagielloński, Szlak Kupiecki;
- budowaniu markowych produktów turystycznych w ramach obszarów tematycznych – Lublin Jagielloński, Lublin Żydowski, Lublin Smaków, Lublin Historyczny, Legendy Lubelskie, Renesans Lubelski, Rezydencje Magnackie, Wielokulturowa Lubelszczyzna.

6. Nadmienić należy o jeszcze jednej inicjatywie, jaką Miejski Konserwator Zabytków w imieniu Prezydenta Miasta Lublin złożył do Komisji Europejskiej - o przyznanie Lublinowi Znak Dziedzictwa Europejskiego. Międzynarodowy panel ekspertów przy UE zaakceptował wniosek i przyznał to zaszczytne wyróżnienie. Komisja Europejska decyzją z 10 marca 2015 r. (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 2015/C83/03) potwierdziła przyznanie Znak Lublinowi. Uroczyste wręczenie przyznanego Znak miało miejsce w Solvay Library w Brukseli, w dniach 15-16 kwietnia 2015. W związku z przyznaniem Miastu Lublin Znak Dziedzictwa Kulturowego Biuro MKZ prowadzi szeroko zakrojoną akcję mającą na celu popularyzację tego znaku (wydawnictwa, seminaria, konferencje międzynarodowe, wydawnictwa, strona internetowa), szczególnie wśród ludzi młodych.

7. Wśród podstawowych problemów przy realizacji GPONZ wymienić należy przede wszystkim:

1) niskie nakłady finansowe na jego realizację, wynikające z ograniczeń budżetowych. Niemniej jednak nakłady na remonty i konserwację poniesionych kosztów na refundację obiektów zabytkowych wyniosły w 2015 r. - 810 602 PLN, w 2016 r. - 652 000 PLN, a w 2017 roku - 583 481 PLN.

2) wspomnieć tu również należy o długotrwałym procesie wpisu do rejestru zabytków przez LWKZ, obiektów zabytkowych z terenu miasta Lublina wskazanych przez Miejskiego Konserwatora Zabytków. W latach 2015-2017 Miejski Konserwator Zabytków wnioskował do LWKZ o wszczęcie z urzędu postępowań w sprawie wpisu do rejestru następujących zabytków:

- kamienica, ul. Królewska 6, (z l. 80. XIX w.);
- kościół p.w. św. Marcina (neogotycki – z 1907 r.), ul. Krężnicka 136 (d. wieś Zemborzyce) wraz z kaplicami w granicach ogrodzenia;

- zespół kamienicy z dwiema oficynami i ogrodem, ul. Ogrodowa 10 (bud. w l. 1911-1912);
- zespół budynków młyna parowego braci Krausse (ul. Działkowa 45, 47, 49);
- dom mieszkalny Spółdzielni Mieszkaniowej „Jedność” (ul. Chopina 24 z l. 30. XX w.)
- parowozownia w zespole stacji Lublin (Plac Dworcowy 1);
- zespół kościoła paraf. z kościołem p.w. św. Michała Archanioła (ul. Fabryczna 19; bud. w l. 1930-1938 wg proj. O. Sosnowskiego z 1929 r.,) i plebanią (do 1974 r.) – d. dworkiem Sachsów (ul. Fabryczna 19a, bud. w l. 1900-1902);
- zespół urządzeń wodociągowych d. firmy Ulen and Company z wieżą ciśnień, ogrodzeniem, źródłem i dwiema bramkami (zbud. 1922-1924 – Aleje Raławickie 42).

Spośród nich LWKZ wszczął postępowanie i wpisał do rejestru jeden obiekt – wieżę ciśnień przy Al. Raławickich 42.

3) z uwagi na ograniczenia finansowe, w mieście Lublin nie zatrudniono dotychczas zarządcy, który na bieżąco realizowałby postanowienia Gminnego Programu. Zadania te realizują pracownicy Biura MKZ i po części, zatrudniony w Biurze Rewitalizacji menadżer śródmieścia.

Prezydent Miasta Lublin

dr Krzysztof Żuk

MIEJSKI KONSERWATOR ZABYTKÓW

Elżbieta Mącik